

NERIJEŠENA SITUACIJA U SAVJETU BEZBJEDNOSTI

Author: IWPR
ICTY

Tužiteljica odgovara na napade sudija zbog mijenjanja pravila i oštro kritikuje Srbiju, Rusiju i UNMIK zbog nekooperativnosti.

Haške sudije i glavna tužiteljica zauzeli su suprotne stavove oko načina na koji se mogu ubrzati suđenja, s obzirom da se bliži krajnji rok do kada Tribunal mora prestati s radom.

U odvojenim obraćanjima Savjetu bezbjednosti Ujedinjenih nacija ove nedjelje, predsjednik Tribunala Fausto Pokar (Fausto Pocar) i glavna tužiteljica Karla del Ponte (Carla Del Ponte) složili su se da je potrebno poduzeti hitne mjere kako bi se Tribunalu omogućilo da značajno unaprijedi sudske procese.

No, amandmani na Pravila Tribunala, usvojeni na plenarnoj sudijskoj sjednici svega nekoliko dana prije podnošenja izvještaja UN-u – a po kojima sudije imaju pravo da nalože tužilaštvu da izabere tačke optužnice po kojima će se suditi – naišli su na odlučno protivljenje tužiteljice.

Del Ponteova je žestoko osporavala novo pravilo, tvrdeći da ono dovodi u pitanje njenu nezavisnost. Konstatovala je kako „nije moguće arbitrarno kratiti i rezati slučajeve“, sugerirajući kako će to dovesti i do „nekažnjavanja izvjesnih zločina“.

Izjavila je i da će ona te izmjene shvatiti kao „čisto savjetodavne“.

Neki pravni stručnjaci pozdravili su predložene izmjene pravila. Bivši advokat pri Stejt departmentu (State Department) profesor prava iz Ohaja, Majkl Šarf (Michael Scharf), uvijek je kritikovao tužilaštvo zbog prevelikog broja optužbi protiv pojedinaca.

„[Tribunal] nije komisija za istinu“, izjavio je on za IWPR, ističući kako Tribunal ne bi trebao nastojati da pruži „detaljan prikaz svega“ što se dogodilo.

Tužilaštvo bi trebalo podići optužnice samo za najteže zločine za koje raspolaže najuvjerljivijim dokazima – rekao je on.

„Te 'ozbiljne optužbe' pružice 'sažeti prikaz zla' . . . dostatan da se zadovolje ciljevi međunarodne pravde“, kaže Šarf.

Edgar Čen (Edgar Chen), koji je suđenja u Hagu pratio za Koaliciju za međunarodnu pravdu, ukazuje na to da sudije već raspolažu znatnim ovlastima. Oni mogu potvrditi optužnicu, odbaciti neke navode nakon što su izneseni dokazi, te zavisno od njihove važnosti, odlučiti koje dokaze žele čuti - a sve to, prema njegovim riječima „doprinosi ekonomičnosti postupka“.

Ali, prilikom sastavljanja optužnice, tužilaštvo, kaže on, mora imati na umu i drugu publiku – „žrtve i [one] iz regiona koji žele da se utvrdi odgovornost za čitav niz navodnih zločina“.

Portparol tužiteljice, Anton Nikiforov, objasnio je za IWPR kako tužilaštvo ne očekuje da će novi amandmani uticati na dvije velike optužnice podignute protiv više lica visokog ranga, čija bi suđenja trebala da počnu u narednih nekoliko sedmica.

Radi se o devet visokih oficira bosanskih Srba koji se terete za genocid u vezi sa masakrom koji je 1995. u Srebrenici počinjen nad oko 8,000 dječaka i muškaraca, kao i o sedmorici političkih vođa i oficira iz Srbije, kojima se pripisuju masovne deportacije i ubistva na Kosovu tokom 1999. Oba suđenja počinju u julu.

Nikiforov je ukazao i na to da bi, ukoliko skraćjenja budu zahtijevana u manjim slučajevima – na primjer, u procesu koji se vodi protiv hrvatskih generala, čiji početak tek treba da bude zakazan – sud bi na posmatraču mogao ostaviti dojam „neizbalansiranosti“. Optužbe su često „kompleksne i međusobno povezane“, objasnio je on, zbog čega bi ih bilo vrlo teško razdvojiti.

Takođe je istakao i da bi za one koje je sud već procesuirao takav pristup mogao biti nepravedan.

Nikiforov je rekao i da bi jedini izlaz za tužioca bila žalba. Ali, priznao je on, žalbeno vijeće predvodi sudija Pokar, koji je i najavio izmjenu Pravila.

Osim smanjivanja broja optužbi, sudije su odlučile da poduzmu i niz mjera u cilju čvršće kontrole nad postupcima koji se vode pred Tribunalom, tako što će „preći sa procesa koji vode strane u sporu na onaj kojim neposredno upravljaju sudije Tribunala“, objasnio je Pokar.

Inovacije se uglavnom odnose na rad pred-procesnih sudija, koje bi trebale praviti striktno rasporede, zahtijevati od tužilaštva i odbrane blagovremeno dostavljanje pred-procesnih podnesaka, saopštavati imena svjedoka i „više koristiti mogućnost izricanja kaznenih mjera“ objema stranama.

Čen smatra da mjere koje razmatra Pokar, kao i razne sugestije iz govora Del Ponteove, ukazuju na „zastrašujući pritisak zbog 'izlazne strategije' [koji svi sudski organi osjećaju] u svom radu“.

Del Ponteova je svoj izvještaj i govor pred Savjetom bezbjednosti iskoristila i da osudi način na koji sa njenim uredom saraduju Srbija, Republika Srpska (RS), Rusija i Misija Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK).

Kao i obično, njena kritika Beograda fokusirala se na napore koji se čine na hapšenju bivšeg zapovjednika vojske bosanskih Srba, Ratka Mladića. Požalila se na to da srpske vlasti, umjesto da uhapsu Mladića, gube vrijeme pokušavajući da ga nagovore na dobrovoljnu predaju. Iako je ove godine niz operacija usmjerenih protiv Mladićeve mreže podrške izazvao mnogo pažnje u medijima, nedostajala im je, po njenim riječima, diskrecija neophodna da bi se došlo do informacija koje bi dovele do njegovog hapšenja.

Osim toga, Del Ponteova je izrazila sumnju u to da je uzajamna neusaglašenost izveštaja koje su njenom uredu podnijele srpske vlasti znak da su podaci u njima „krivotvoreni iz političkih razloga“.

Del Ponteova priznaje kako „već više od godinu dana“ ne raspolaže „pouzdanim informacijama“ o tome gdje se krije Radovan Karadžić, bivši predsjednik RS-a, koji se takođe tereti za genocid.

Ali je uperila prst u RS, ističući kako je „dio njegove mreže . . . ostao tamo“, a požalila se i na smanjenu saradnju.

Tužiteljica tvrdi i da, nakon uspješnog referenduma o nezavisnosti Crne Gore, postoji i rizik od „pojavljivanja problema“ u saradnji sa Tribunalom, pošto su za tu oblast bili nadležni organi državne zajednice.

Međutim, neke od najoštrijih kritika Del Ponteova je uputila na račun UNMIK-a, kojeg je u svom izvještaju optužila za svjesno sprječavanje pristupa dokazima. „Moj ured trenutno ima više problema sa pristupom dokumentima koji pripadaju UNMIK-u nego bilo gdje drugo u bivšoj Jugoslaviji“, rekla je ona pred Savjetom bezbjednosti.

U njenom se izvještaju navodi i da se UNMIK u više navrata nemarno odnosio prema svjedocima, što je dovelo do gubitka povjerenja u sposobnost sistema da ih zaštiti. A iznosi se i ocjena da na Kosovu – „kako potvrđuju brojne činjenice“ – albanski optuženik najvišeg ranga, Ramuš Haradinaj (Ramush Haradinaj), uživa podršku UNMIK-a.

Prije nego što je prošle godine prebačen u Hag, Haradinaj je bio premijer Kosova. UNMIK je hvalio njegov rad u prošlosti i podržao ga u uspješnom pokušaju da se vrati na Kosovo, te da se – dok čeka suđenje za ratne zločine – ponovo uključi u politiku.

U pisanom saopštenju izdatom dan nakon govora koji je Del Ponteova održala pred Savjetom bezbjednosti, UNMIK je njene optužbe proglasio „neutemeljenim“. U izjavi se kaže da su sudije u Tribunalu odbacile navode o neprikladnom ponašanju administracije UN-a na Kosovu u vezi sa Haradinajem.

Pred kraj svog govora u Njujorku, Del Ponteova je najavila kako namjerava zatražiti od Savjeta bezbjednosti da ovlasti članove njenog osoblja da lično hapse bjegunce. S obzirom na nedostatak političke volje da se uhapsi Mladić, kao i drugi bjegunac najvišeg ranga, Radovan Karadžić, rekla je ona, „ne vidim nijedan drugi način da [Tribunal] ispuni svoj mandat i zadovolji legitimna očekivanja žrtava od Ujedinjenih nacija.“

Ona je ponovila i da planovi o zatvaranju Haškog tribunala u roku od nekoliko godina ne mogu biti ostvareni sve dok se njih dvojica ne izvedu pred sud.

Nakon govora Del Ponteove, ruski delegat Vitalij Čurkin (Vitaly Churkin) odbacio je njenu kritiku njegove vlade, a tužiteljicino nastojanje da dobije ovlasti da sama hapsi bjegunce nazvao „fantazijama“.

Janet Anderson je voditeljica programa IWPR-a u Hagu, a Michael Farquhar je izveštač IWPR-a iz Londona.

Location: Balkans
Stavropol
Serbia
Russia

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/nerije%C5%A1ena-situacija-u-savjetu-bezbjednosti>